

Handläggare
Astrid Thornberg
Telefon: 08-508 25 911**Till**
Socialnämnden
2019-12-17

Utvärdering av den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens utvärdering
2. Ärendet överlämnas för kännedom till samtliga stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschefGunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

I juni 2018 fattade kommunfullmäktige beslut om reviderade riktlinjer för insatserna ledsagning och ledsagarservice, vilka började gälla från och med första juli samma år.

De reviderade riktlinjerna ger uttryck för en ökad ambitionsnivå från stadens sida och förtydligar bland annat vad insatserna ledsagning och ledsagarservice kan omfatta med utgångspunkt i den enskildes behov och önskemål. Riktlinjerna omfattar vidare en modell med möjlighet att använda insatsen (beviljade timmar) och aktiviteter som medför omkostnader för ledsagaren (omkostnadsersättning) flexibelt under en tremånadersperiod samt möjligheten att ansöka om omkostnadsersättning för en mer kostsam aktivitet.

I budget 2019 fick socialnämnden i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice och utreda ytterligare möjligheter till utveckling av modellen.

Utvärderingen har genomförts via öppna diskussioner, riktade enkäter till enskilda, beställare och utförare samt registerstudie utifrån uttag från stadens sociala system.

De inkomna svaren synliggör kännedom och påverkan, eller avsaknad av detta, hos olika grupper. Resultaten visar bland annat att enskilda upplever insatsen som värdefull och att aktiviteterna utgår från deras önskemål samtidigt som önskan om fler timmar lyfts. Kännedomen om hur man kan använda insatsen och omkostnadsersättning är något låg vilket gör att det är svårt att bedöma modellen och dess påverkan fullt ut.

Från beställare och utförare uppmärksammas ett tydligare brukarfokus i riktlinjerna med tillhörande modell samt att de kan bidra till att målet med insatsen, delaktighet i samhällslivet, kan nås för den enskilde.

Förvaltningens förslag är att det som framkommer i utvärderingen ligger till grund för det fortsatta arbetet med riktlinjerna och tillhörande modell för insatserna ledsagning och ledsagarservice. Utgångspunkten är att i samverkan med stadsdelsnämnderna öka kännedomen och kunskapen i staden.

Bakgrund

I juni 2018 fattade kommunfullmäktige beslut om reviderade riktlinjer för insatserna ledsagning och ledsagarservice, vilka började gälla från och med första juli samma år. I budget 2019 har socialnämnden i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna utvärdera den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice och utreda ytterligare möjligheter till utveckling av modellen.

Insatserna ledsagning och ledsagarservice innebär att en person med funktionsnedsättning får stöd av en annan person, ledsagare, i samhället och syftar till att möjliggöra delaktighet i samhällslivet och kontakter med andra¹.

I riktlinjerna lyfts exempel på vad ledsagning eller ledsagarservice kan avse eller användas till samt en beskrivning av rätten till omkostnadsersättning för ledsagaren och möjligheten att ansöka om omkostnadsersättning för en mer kostsam aktivitet. Exempel på kostsam aktivitet kan vara konsert eller teaterföreställning. Utgångspunkten är att det kan ges för 1-2 tillfällen per år.

Riktlinjerna innehåller även en modell över en flexibel användning av beviljad insats och hantering av omkostnadsersättningen under en tremånadersperiod.

Syftet med riktlinjerna är att beslut ska tillgodose behov av ledsagning hos barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning och skapa förutsättningar för ökad flexibilitet i användandet av ledsagning och ledsagarservice som beviljas samt omkostnader som kan uppstå med målet delaktighet i samhällslivet.

Ärendet

Utvärderingen har genomförts via öppna diskussioner, riktade enkäter till enskilda, beställare och utförare samt registerstudie utifrån uttag från stadens sociala system. Diskussionerna genomfördes under kvartal 1, enkätinsamlingen under september månad och uttaget från stadens sociala system i samband med att riktlinjerna varit gällande ett år.

Enkätinsamlingen från enskilda genomfördes i samverkan med stadsdelsförvaltningarnas handläggare, där de som hade ett pågående beslut om insatsen ledsagning eller ledsagarservice kontaktades. Totalt inkom 761 svar från enskilda, 132 personer avböjde att delta och 629 deltog.

Stadens beställarenheter inom funktionsnedsättning och äldreomsorg besvarade en enkät om uppföljning och utvärdering av riktlinjer och den nya modellen ur ett beställar- och myndighetsperspektiv. Ett svar per enhet efterfrågades och 27 av totalt 29 möjliga svar inkom.

Stadens utförare erhöll en enkät som syftade till att följa upp och utvärdera riktlinjer och modellen från ett utförarperspektiv. I staden finns 116 utförare av ledsagning och ledsagarservice och 45 svar inkom.

I samband med att riktlinjerna varit gällande i ett år (den 1 juli 2019) inhämtades statistik, kring insatsen från stadens sociala system, utifrån angiven beställning till Tieto. Registerstudien omfattade samtliga beslut om ledsagning och ledsagarservice för fyra olika perioder. Personer som inkluderas i rapporten har haft en pågående insats varje månad under den period de ingår i och beslutet ska omfatta minst en beviljad timme varje månad.

Resultaten av utvärderingen visar bland annat att insatsen upplevs som värdefull av enskilda samtidigt som önskan om fler timmar lyfts. Kännedom om modellen och de olika delarna i hur man flexibelt kan använda timmar och omkostnadsersättning finns men är något låg. Få av de enskilda känner till att man kan ansöka om omkostnadsersättning för en mer kostsam aktivitet och mycket få har beviljats en sådan.

Ett syfte med att flytta timmar mellan månader är att öka användandet av den beviljade insatsen. Utförarnas uppfattning är, i motsatt till beställarna, att utförandet har ökat. Registerstudien visar att andelen utförda timmar har ökat något och att hälften av de som beviljats insatsen någon gång under året har använt den flexibelt.

De aktiviteter som omnämns i insatsbeslut och som kan vara kopplade till omkostnader överensstämmer inte helt med det som utförarna uppger att omkostnadsersättning används till. Utförarna uppger att omkostnadsersättningen övervägande används till fika eller enklare måltid och att de ser en ökning för utlägg rörande mat och kost mot tidigare.

Både beställare och utförare lyfter det merarbete som de nya riktlinjerna och modellen inneburit, då främst gällande en ökad handläggning och administration. Bättre tekniskt stöd är efterfrågat och en förväntan finns att moderniseringen av sociala system bättre möter upp behovet i framtiden.

Upplevelse av delaktighet genom insatsen är hög hos enskilda. Beställare och utförare har en gemensam uppfattning om att de olika delarna i modellen möjliggör att den enskilde kan vara delaktig i samhällslivet. Flera beställare och utförare lyfter att det är tydligare brukarfokus i insatsen idag och att man ser positiva effekter för enskilda.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, kompetenscenter vuxna. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 11 december Socialnämndens och äldrenämndens råd för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet vid sammanträde den 12 december.

Jämställdhetsanalys

Ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om. I riktlinjerna är det genomgående fokus på den enskilde och dennes behov och hur denne kan tillförsäkras skälig levnadsnivå respektive goda levnadsvillkor.

Av de som beviljats insatsen är 60 procent kvinnor och 40 procent män, en fördelning som har varit densamma över de senaste fyra åren. Bakomliggande orsak är okänd då det inte finns uppgifter på hur många kvinnor respektive män som ansöker om insatsen.

Av de som svarat på enkäten är kännedomen om de möjligheter som finns inom ramen för användandet av insatsen ledsagning eller ledsagarservice är jämn mellan könen.

I utvärderingen av den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice framkommer inte några större skillnader mellan könen som ger anledning till att några riktade åtgärder är aktuella.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Syftet med utvärderingen var att följa upp kännedom och nyttjade hos enskilda samt påverkan hos beställare och utförare i staden och modellens bidragande till att målet med insatsen uppfylls, delaktighet i samhällslivet.

De inkomna svaren synliggör kännedom och påverkan, eller avsaknad av detta, hos olika grupper. Enskilda upplever insatsen som värdefull och att man kan använda den till det man önskar. Många ger uttryck för att tiden inte alltid räcker och flera nämner att de fått minskad tid vilket upplevs som negativt. Ganska många känner till möjligheten att flytta timmar, vilket inte görs i så stor uträkning, även om det ökat mot tidigare. Kännedom om möjligheten till omkostnadsersättning finns. Något färre känner till att den kan användas flexibelt och utredningen kan konstatera att kunskapen om möjligheten att ansöka om en mer kostsam aktivitet är låg.

Det finns en viss diskrepans av det som framgår i insatsbesluten kopplat till omkostnader och utförarna uppfattning vad omkostnadsersättning används. Den bakomliggande orsaken till detta bör följas vidare och säkerställa att de aktiviteter som är kopplad till en kostnad för ledsagaren genomförs utgår från den enskildes önskemål.

Positivt är att man från beställare och utförare lyfter fram att man upplever ett tydligare brukarfokus i insatsen och ser positiva effekter för enskilda, effekter som kan tänkas öka i och med att riktlinjerna och den flexibla modellen blir mer känd för enskilda än vad den är idag.

Då kännedomen är förhållandevis låg kan inte effekterna av modellen bedömas fullt ut. Förvaltningens förslag är att det som framkommer i utvärderingen ligger till grund för det fortsatta arbetet med riktlinjerna och tillhörande modell för insatserna ledsagning och ledsagarservice. Utgångspunkten är att i samverkan med stadsdelsförvaltningar öka kännedomen och kunskapen i staden.

Bilagor

1. Rapport - Utvärdering av den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice
2. Bilaga 1-6 Utvärdering av den nya modellen för ledsagning och ledsagarservice